

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารในสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการสื่อสารเปรียบเสมือน “สะพาน” ที่จะเชื่อมระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปให้เข้าใจในข้อเท็จจริง ความคิดเห็น เจตคติ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะมนุษย์ในสังคมไม่ว่าชาติใดภาษาใด แม้จะแตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ ความสามารถ ความถนัด อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด บุคลิกภาพ การศึกษา สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และการเลี้ยงดู ย่อมที่จะหลีกเลี่ยงการติดต่อสัมพันธ์กันไม่ได้ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องศึกษาเรื่องราวต่างๆ ของกันและกันให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ทั้งการใช้คำพูดและการใช้ลักษณะท่าทางในการสื่อสาร

ในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้ามาสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน คนทั้งโลกสามารถสื่อสารกันได้หลากหลายวิธีและง่ายมากขึ้น การสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นรูปแบบการสื่อสารอีกประเภทหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนทั้งโลกมากขึ้นทุกวัน ในขณะที่หลายคนคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเพียงแค่ความสัมพันธ์แบบผิวเผินเท่านั้น และยังขาดการประสานสัมพันธ์ทางอารมณ์ (Emotional Connection) อีกด้วย แต่ Cooper และ Sportolari (1997) ได้เสนอความคิดเห็นว่าโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตนี้ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้เป็นไปได้ในทางบวก เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีข้อดีคือบทบาทของปัจจัยทางกายภาพและบทบาททางเพศซึ่งมีอิทธิพลมากในการมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-face) นั้นจะลดลง ดังนั้น Cooper และ Sportolari จึงเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงน่าจะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งเกิดจากความใกล้ชิดทางอารมณ์มากกว่าความดึงดูดทางกายภาพ

การสื่อสารและการสนทนาผ่านทางอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้โปรแกรมการสนทนา (Chatting) กำลังได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารของวัยรุ่นในลักษณะนี้ว่าการสื่อสารของวัยรุ่นรูปแบบนี้จะมีความแตกต่างกับการสื่อสารโดยตรงแบบเผชิญหน้าหรือไม่

กระบวนการเปิดเผยตนเอง และการเปิดเผยกลับ (Reciprocity) นั้นถือเป็นพื้นฐานของการมีสัมพันธภาพที่ดี (Verderber & Verderber, 1997; Johnson, 1997) และเป็นตัวแปรที่สำคัญมากในการพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเปิดเผยตนเองอย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เปิดเผยเอง เช่น ช่วยเพิ่มความไว้วางใจและช่วยเพิ่มความใกล้ชิดกับผู้อื่นมากขึ้น (Wood, 1999) นอกจากนี้ยังสามารถช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) ให้แก่ตัวผู้เปิดเผยตนเองด้วย ในขณะที่บางคนอาจคิดว่าคนส่วนมากจะเปิดเผยตนเองกับคนใกล้ชิดมากกว่าที่จะเปิดเผยกับคนแปลกหน้า เพราะรู้จักภูมิหลัง มีการเรียนรู้นิสัยใจคอ และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อใจและไว้วางใจซึ่งกันและกันด้วย แต่การเปิดเผยตนเองกับคนแปลกหน้าก็เกิดขึ้นได้บ่อยๆ เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้เปิดเผยอาจมีความกังวลว่าหากเปิดเผยเรื่องบางเรื่องของตนกับคนใกล้ชิดแล้ว อาจเกิดผลเสียตามมา เช่น คนใกล้ชิดเกิดเจตคติในทางลบกับเรา หรือหากว่าเขานำเรื่องไม่ดีหรือความลับไปเปิดเผยกับคนอื่นก็จะทำให้เราเสียหายหรือเกิดความเสียหายไปมากกว่านั้น คนจำนวนมากมีความกลัวที่จะถูกปฏิเสธจากผู้อื่นด้วยหากเปิดเผยเรื่องบางเรื่องออกไป ความกลัวนั้นจึงไปยับยั้งการเปิดเผยตนเองต่อคนใกล้ชิด (Derlega & Chaikin, 1975) ในขณะที่หากเราเปิดเผยเรื่องส่วนตัวของเรากับคนแปลกหน้า ความกังวลเหล่านี้อาจไม่เกิดขึ้นเพราะคนแปลกหน้านั้นไม่รู้จักว่าเราเป็นใคร หรืออาจเป็นการพบกันเพียงครั้งเดียวและอาจไม่มีโอกาสจะได้ปฏิสัมพันธ์กันอีกในอนาคต เช่น การเปิดเผยตนเองต่อผู้โดยสารบนเครื่องบินที่นั่งติดกับเราโดยที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เป็นต้น

เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองทั้งต่อผู้ใกล้ชิดและคนแปลกหน้าที่มีผู้เคยศึกษามาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศแล้วนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการศึกษาการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าเท่านั้น (เช่น Collins & Miller, 1994; Shaffer & Ogden, 1986 และ จันทรพิชญ เมฆราตรี, 2523) ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองต่อคนแปลกหน้าในการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตมาก่อน และดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าการสื่อสารและการสนทนาผ่านทางอินเทอร์เน็ตกำลังได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างมากในกลุ่มวัยรุ่นไทย อีกทั้งวัยรุ่นยังเป็นวัยที่มีอิสระในความคิดและมีอิสระในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการเปิดเผยตนเองของวัยรุ่นไทยผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารให้เกิดประโยชน์ต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคมต่อไป

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและการวิจัยเรื่องการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น การสนทนาผ่านทางโปรแกรมการสนทนาทางอินเทอร์เน็ต (Chat program) การลงประกาศต่างๆในกระดานข่าวสาร (Online bulletin board) หรือการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่สนใจในเรื่องหรือประเด็นต่างๆร่วมกัน (Discussion group หรือ newsgroup) เป็นต้น แม้จะมีผู้นิยมใช้การสื่อสารเหล่านี้มากขึ้นทุกวัน แต่ก็ยังมีผู้วิพากษ์วิจารณ์มากมายที่กล่าวถึงข้อดีและข้อเสียของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่าแท้จริงแล้วนั้นการสื่อสารรูปแบบนี้มีข้อดีหรือข้อเสียมากน้อยกว่ากัน ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยบางเรื่องที่ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต ดังนี้

Parks และ Floyd (1996) ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต โดยเริ่มจากการศึกษาถึงข้อได้เปรียบที่เกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียในการสื่อสารระหว่างบุคคลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้ยกตัวอย่างการวิจัยในช่วงแรกๆที่ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มคนที่ใช้การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากับกลุ่มคนที่ใช้การสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์โดยใช้การทดลองในห้องปฏิบัติการ ผลของงานวิจัยในรูปแบบนี้โดยมากจะพบข้อดีของการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ว่าการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นได้น้อยมากและพบว่าในกลุ่มคนที่ใช้การสื่อสารแบบนี้จะมีความก้าวร้าวทางวาจาและมีการเปิดเผยตรงๆ แบบขวานผ่าซากมากกว่ากลุ่มคนที่ใช้การสื่อสารแบบเผชิญหน้า นอกจากนี้ Culnan และ Markus (1987, อ้างถึงใน Parks & Floyd, 1996) ยังได้อภิปรายว่าการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์นี้มีการกรองเอาตัวนะออกไป (Cues-filtered-out) ตัวนะในที่นี้ คือ ภาษาท่าทางที่ใช้ในการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เช่น คุณภาพของเสียง การเคลื่อนไหวร่างกาย การแสดงออกทางสีหน้า และการได้เห็นท่าทีของแต่ละฝ่าย เป็นต้น จึงทำให้การสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์มีความเป็นนิรนาม (Anonymous) มากกว่า มีการยับยั้งไตร่ตรอง (Inhibited) น้อยกว่า และมีการปรับรูปแบบในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้น้อยกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อ Parks และ Floyd ศึกษาวิจัยในระยะต่อมาที่รูปแบบของการวิจัยเปลี่ยนจากการทดลองในห้องปฏิบัติการมาเป็นการศึกษาภาคสนาม กลับพบว่าในการพัฒนาความสัมพันธ์ด้วยการใช้คอมพิวเตอร์นี้ ตัวแปรเกี่ยวกับบุคลิกภาพและข้อมูลทางกายภาพ

อื่นๆ (เช่น รูปร่างหน้าตา ภาษาท่าทาง เป็นต้น) จะไม่มีบทบาทมากนัก Parks และ Floyd เสนอว่าแม้ว่าการศึกษาต่างๆ จะพบว่าการปรากฏกายและความดึงดูดทางกายภาพนั้นช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า แต่ก็ไม่มีทฤษฎีใดที่ระบุว่าตัวแปรดังกล่าวนั้นจำเป็นในการพัฒนาสัมพันธภาพ ผลจากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยทางกายภาพ ในความสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ตนั้นคือ ประสบการณ์ในการมีความสัมพันธ์โดยการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ซึ่งหมายถึงระยะเวลาและความถี่ในการปฏิสัมพันธ์ โดยผู้ร่วมการวิจัยที่รายงานว่าตนมีการพัฒนาความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่สนทนาทางอินเทอร์เน็ตนั้นมักจะเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมานานกว่าพวกที่รายงานว่าตนยังไม่มีการพัฒนาความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่น

นอกจากนี้ในการศึกษา ของ Parks และ Floyd ยังได้เสนอข้อดีของการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยว่าบุคคลสามารถใช้เป็นที่เรียนรู้และทดสอบทักษะทางสังคมของตนเอง ดังเช่นผู้ร่วมการวิจัยบางคนที่รายงานว่าการร่วมใช้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตทำให้ตนสามารถเอาชนะความอายที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าของตนได้ และการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่ยกเว้น (Isolated) และทุพพลภาพ (Disabled) สามารถพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมได้

Parks และ Floyd ได้เสนอการเอาชนะข้อจำกัดของการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วย เช่น ข้อจำกัดในเรื่องของการแสดงอารมณ์และความรู้สึกที่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยการพิมพ์ตัวอักษรหรือตัวแฉะต่างๆ เช่นการพิมพ์ :-) เพื่อแสดงการยิ้ม หรืออาจใช้การพิมพ์คำหรือวลีต่างๆ เพื่อแสดงอารมณ์ เช่น Grin หรือ Just kidding นอกจากนี้ยังสามารถใช้รูปแบบการสื่อสารอื่นๆ หรือสารแบบอื่นๆ เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องปัจจัยทางกายภาพได้ด้วย เช่น การพูดคุยทางโทรศัพท์ เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องเสียง และการส่งรูปภาพของแต่ละฝ่ายผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องรูปร่างหน้าตา เป็นต้น ทั้งนี้ในการวิจัยของพวกเขาพบว่าความสัมพันธ์ที่เริ่มจากการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตนั้นมักจะขยายกว้างออกไปยังการติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่นด้วย โดยที่สองในสามของผู้ร่วมการวิจัย (63.7%) รายงานว่าได้ใช้การติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากการใช้คอมพิวเตอร์ด้วย โดย 35.3 % ของผู้ร่วมการวิจัยรายงานว่ามีการใช้โทรศัพท์เพื่อติดต่อกัน และ 28.4% รายงานว่ามีการติดต่อทางบริการไปรษณีย์ นอกจากนี้ 33.3% ของผู้ร่วมการวิจัยยังรายงานว่ามีการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าด้วย

Walther, Anderson, และ Park (1994) ได้ทำการอภิปรายงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบของการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-face หรือ FtF) และการสื่อสารผ่านทางการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-mediated communication หรือ CMC) โดยที่มีการเปรียบเทียบ

ลักษณะและความแตกต่างของรูปแบบการสื่อสารทั้งสองแบบแล้วพบเช่นเดียวกับ Parks และ Floyd ว่า ในช่วงแรกๆ ที่ได้มีการศึกษาวิจัยโดยใช้การทดลองในห้องปฏิบัติการนั้นพบว่าการสื่อสารทั้งสองแบบแตกต่างกันโดยพบข้อเสียของการสื่อสารผ่านทางการใช้คอมพิวเตอร์ว่ามีการกรองตัวนะหรือภาษาท่าทางต่างๆออกไปทำให้การสื่อสารในรูปแบบนี้ถูกมองว่าเป็นการสื่อสารที่เป็นนิรนามและขาดการยับยั้งไตร่ตรองด้วย แต่เมื่อได้ศึกษางานวิจัยในระยะหลังที่ได้มีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการสื่อสารทั้งสองแบบโดยใช้การศึกษาภาคสนามแล้วพบว่าตัวนะหรือภาษาท่าทางในการสื่อสารไม่ได้มีบทบาทมากอย่างที่การศึกษาในช่วงแรกได้บอกไว้ (Steinfeld, 1986, อ้างถึงใน Walther, Anderson & Park, 1994) และพบว่าจะสามารถลดข้อจำกัดทางการแสดงภาษาท่าทางในการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ได้หากใช้เวลาในการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น (Walther, 1992, อ้างถึงใน Walther, Anderson & Park, 1994) Walther และคณะ เสนอว่าระยะเวลาในการปฏิสัมพันธ์เป็นสาเหตุที่ทำให้การศึกษาแบบทดลองในห้องปฏิบัติการและการศึกษาภาคสนามมีความแตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาทดลองในห้องปฏิบัติการนั้นโดยมากแล้วจะมีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิสัมพันธ์เอาไว้ในช่วงเวลาจากประมาณ 20 ถึง 90 นาทีเท่านั้น ในขณะที่การศึกษาภาคสนามไม่มีการจำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์จึงทำให้ผู้สื่อสารสามารถลดข้อจำกัดเรื่องการแสดงภาษาท่าทางได้ เช่น ใช้การพิมพ์คำพูดแสดงอารมณ์ต่างๆ

นอกจาก Walther และคณะ จะเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากับแบบผ่านทางคอมพิวเตอร์แล้ว Walther และคณะยังได้แยกเปรียบเทียบในเรื่องของการจำกัดกับการไม่จำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์ และยังแยกรูปแบบการสื่อสารเป็นในทางบวกกับทางลบด้วย ซึ่งรูปแบบการสื่อสารในทางบวก ได้แก่ การแสดงความเป็นมิตร การสนทนาแบบเป็นกันเอง หรือการใช้ข้อความที่แสดงถึงความต้องการสานต่อสัมพันธภาพ เป็นต้น ส่วนรูปแบบการสื่อสารในทางลบ ได้แก่ การใช้ข้อความหยาบคาย การสบประมาท หรือการใช้ข้อความส่อไปในเรื่องเพศแบบไม่สุภาพ เป็นต้น ซึ่งผลการเปรียบเทียบในประเด็นดังกล่าวพบว่า

- ในการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ พบว่าระดับของรูปแบบการสื่อสารในทางบวกจะเกิดเพิ่มขึ้นหากไม่มีการจำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์
- ในการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ พบว่าระดับของรูปแบบการสื่อสารในทางลบจะไม่ลดลงแม้ว่าจะไม่มีการจำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์
- เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากับแบบผ่านทางคอมพิวเตอร์ พบว่าระดับของการสื่อสารทางบวกที่เกิดขึ้นในการสื่อสารทั้ง

สองแบบจะแตกต่างกันมากหากมีการจำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์ แต่ความแตกต่างจะลดลงเมื่อไม่มีการจำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์

- เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากับแบบผ่านทางคอมพิวเตอร์ พบว่าระดับของการสื่อสารทางลบของการสื่อสารทั้งสองแบบไม่แตกต่างกันเลยไม่ว่าจะมีการจำกัดหรือไม่จำกัดเวลาในการปฏิสัมพันธ์ก็ตาม

การศึกษาของ McKenna และ Bargh (1998) ศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในอินเทอร์เน็ต โดยเน้นไปที่ลักษณะเฉพาะของการสื่อสารในรูปแบบนี้ว่าทำให้เอกัตบุคคลสามารถที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างนิรนาม(Anonymous)ได้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าลักษณะเฉพาะนี้มีประโยชน์และเกิดผลดีในผู้ที่ปกปิดลักษณะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือผู้ที่ถูกกีดกันจากสังคม (Marginalization) เช่น ผู้ที่ปิดบังว่าตนเป็นพวกรักร่วมเพศ หรือผู้ที่ปกปิดว่าตนมีความเชื่อในลัทธิการเมืองที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมนั้นๆ โดยการที่ให้บุคคลเหล่านี้ได้สื่อสารกับผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถสื่อสารและเปิดเผยกับผู้อื่นโดยไม่ต้องกังวลกับการถูกปฏิเสธและทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตนกลุ่มไหนเป็นพวกเดียวกับเขาบ้าง เมื่อมีการเข้าร่วมกลุ่มเขาจะรู้สึกว่าคุณค่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและจะรู้สึกว่าคุณค่าตนมีความสำคัญมากขึ้น และการที่รู้สึกว่าคุณค่าตนมีความสำคัญเพิ่มขึ้นนี้เองที่นำไปสู่การยอมรับตัวเอง (Self-acceptance) มากขึ้น และนำไปสู่การค่อยๆ เปิดเผยลักษณะที่ตนปิดบังไว้ให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนได้ทราบอีกด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อดีอีกประการหนึ่งของการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในภาวะนิรนามได้

แนวคิดและการวิจัยเรื่องการเปิดเผยตนเอง

ความหมายและลักษณะของการเปิดเผยตนเอง

ในเรื่องความหมายและลักษณะของการเปิดเผยตนเองนี้ได้มีผู้เสนอไว้มากมาย แต่โดยมากแล้ว จะให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน เช่น

Derlega และ Chaikin (1975) ให้คำจำกัดความว่า การเปิดเผยตนเอง หมายถึง กระบวนการซึ่งคนๆ หนึ่งยอมให้ตนเป็นที่รู้จักของอีกคนหนึ่ง

Ellenson (1981) ให้ความหมายว่า การเปิดเผยตนเอง หมายถึง การกระทำที่ทำให้ตนเป็นที่รู้จักของผู้อื่น เป็นการแบ่งปันข้อมูลให้ผู้อื่นรู้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และความฝันสำหรับอนาคต

Baron, Graziano, และ Stangor (1991) กล่าวว่า การเปิดเผยตนเอง หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของตนเองต่อผู้อื่น

Hendrick และ Hendrick (1992) ได้ให้ความหมายของการเปิดเผยตนเองว่าเป็นการบอกผู้อื่นเกี่ยวกับตัวของเราเอง เป็นการเสนอความคิดและความรู้สึกต่อการพิจารณาของผู้อื่นอย่างจริงใจ โดยหวังว่าจะมีการสื่อสารที่เปิดเผยอย่างแท้จริงตามมา

Philipchalk (1995) ให้ความหมายว่า การเปิดเผยตนเองหมายถึงการแสดงออกถึงความคิดหรือความรู้สึกส่วนตัวของคนๆ หนึ่ง

Taylor, Peplau, และ Sears (1997) เสนอว่าการเปิดเผยตนเองเป็นรูปแบบพิเศษของบทสนทนาซึ่งเราแบ่งปันข้อมูลส่วนตัว และความรู้สึกต่างๆ ให้กับคนอื่นคนหนึ่งได้ทราบ

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองนั้น สุกันยา ชลิตาพงศ์ (2540) ได้ทำการศึกษาการเปิดเผยตนเองของผู้หญิงและผู้ชายในองค์กรไทยเอาไว้ โดยได้นิยามคำว่า การเปิดเผยตนเอง หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด ทัศนคติ ความเชื่อและประสบการณ์ต่างๆ โดยวิธีการสื่อสารเชิงวัจนภาษา ไปยังคู่สื่อสาร เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และพัฒนาความสัมพันธ์ทางการสื่อสาร

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การเปิดเผยตนเองเป็นการแสดงให้ผู้อื่นรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเรา และให้ผู้อื่นรู้ถึงความรู้สึกที่เรามีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยใช้วัจนภาษาในการเปิดเผยตนเอง

ประโยชน์และผลเสียในการเปิดเผยตนเอง

Wood (1999) ได้กล่าวว่า การเปิดเผยตนเองนั้นมีประโยชน์มากมายแต่หากการเปิดเผยนั้นเป็นการเปิดเผยที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะเกิดความเสี่ยงได้ การทำให้ความเสี่ยงเหล่านั้นลดลงก็สามารถที่จะทำได้โดยเปิดเผยตนเองอย่างซื่อๆ ไม่รีบร้อนจนเกินไป และต้องเป็นการเปิดเผยตนเองที่เกิดในบรรยากาศที่มีความไว้วางใจเกิดขึ้นมาบ้างแล้ว โดยเริ่มจากการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นส่วนตัวแต่ไม่ลึกซึ้งจนเกินไป และก่อนที่จะเปิดเผยไปมากกว่านั้นก็ให้สังเกตดูการตอบสนองของฝ่ายตรงข้ามว่าเขาตอบสนองต่อการเปิดเผยของเราอย่างไร และอาจจะต้องดูด้วยว่าข้อมูลส่วน

ตัวของเขาที่เขาเปิดเผยตอบกลับมานั้นเป็นอย่างไร Wood ได้สรุปประโยชน์และความเสี่ยงในการเปิดเผยตนเองออกเป็นข้อๆ ดังนี้

ส่วนที่เป็นประโยชน์ของการเปิดเผยตนเอง

1. ช่วยเพิ่มความไว้วางใจ
2. ช่วยเพิ่มความใกล้ชิด
3. ช่วยส่งเสริมความนับถือตน (Self-esteem)
4. ช่วยเพิ่มความปลอดภัย
5. ช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามของตน (Self-growth)

ส่วนที่เป็นความเสี่ยงของการเปิดเผยตนเอง

1. ถูกผู้อื่นปฏิเสธ
2. ถูกผู้อื่นดูถูก
3. ถูกผู้อื่นทำลายความเชื่อมั่นของเรา

Smith และ Mackie (1995) กล่าวว่า การที่คู่สนทนาเปิดเผยข้อมูลที่ลึกซึ้งของตนเองแก่กันและกันถือเป็นการแลกเปลี่ยนรางวัลซึ่งกันและกัน ทำให้คู่สนทนามีความเข้าใจในกันและกัน เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้การสนับสนุนและได้รับการสนับสนุนจากคู่สนทนาด้วย

โดยสรุปแล้วการเปิดเผยตนเองจะมีประโยชน์มากมายต่อผู้ที่เปิดเผยตนเองหากผู้เปิดเผยตนเองรู้จักกาลเทศะ และความเหมาะสมในการเปิดเผยตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพสังคมที่เจริญขึ้นในปัจจุบันทำให้การดำรงชีวิตมีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้น อีกทั้งต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากมายในชีวิต จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความตึงเครียดขึ้นได้ แต่ก็อาจสามารถหาหนทางแก้ไข เช่น การหาที่ปรึกษา ไม่พยายามเก็บปัญหาเหล่านั้นเอาไว้มากเกินไป การเปิดเผยตนเองที่เป็นการระบายอารมณ์ และความรู้สึกที่เรามีให้กับผู้อื่นได้รู้ นั่นจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความตึงเครียด และความกดดัน หรือสามารถเรียกว่า เป็นการ "ยกภูเขาออกจากอก" จะทำให้เรารู้สึกสบายใจขึ้นกว่าที่จะเก็บเอาไว้เองต่าง ๆ ใจคนเดียว และจะทำให้เราเป็นคนมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น การเล่าให้เพื่อนฟังว่าวันนี้เรารู้สึกแย่มาก เพราะเมื่อเช้าโดนเจ้านายดุอย่างไม่สมเหตุผล เป็นต้น นอกจากนี้นักจิตวิทยายังเชื่อว่า

การเก็บความรู้สึกจนเป็นนิสัยสามารถนำไปสู่ปัญหาทางกายภาพ เช่น โรคหัวใจ ได้พอๆ กับการเกิดปัญหาทางจิต (Verderber & Verderber, 1997)

2. การเปิดเผยตนเองสามารถนำมาใช้ในการให้คำแนะนำกับผู้อื่นได้ โดยการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีต (Duck, 1994) เช่น การเปิดเผยตนเองของพ่อแม่ต่อลูกๆ โดยการเล่าถึงประสบการณ์ในอดีตของตน Duck ได้อ้างอิงถึงตัวอย่างในการศึกษาของ Spencer (1993, อ้างถึงใน Duck, 1994) ที่พบว่าพ่อแม่อาจจะเปิดเผยต่อลูกวัยรุ่นว่า “เมื่อตอนที่แม่เป็นเด็กแม่ก็เคยรู้สึกประหม่าอย่างมากเช่นเดียวกับลูก แต่แม่ก็เอาชนะมันได้ด้วยการ.....”

3. การเปิดเผยตนเองช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) ให้แก่ผู้ที่เปิดเผยตนเอง ทำให้รู้จักและมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น การเปิดเผยตนเองสามารถเพิ่มความตระหนักรู้ในตนได้ในหลายๆ วิธี เช่น การที่เราได้พูดหรืออธิบายความรู้สึกออกไปให้ผู้อื่นได้ทราบนั้น จะทำให้เราเข้าใจสิ่งที่เราได้พูดออกไปอย่างกระจ่างแจ้งมากขึ้นว่าตัวเราเองรู้สึกกับเรื่องนั้นๆ อย่างไร นอกจากนี้ ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) จากผู้อื่นที่มีต่อการเปิดเผยตนเองของเราจะทำให้เรารู้ว่าผู้อื่นมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นต่อตัวเราอย่างไร โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับการตอบกลับจากผู้อื่นนี้ สามารถศึกษาได้จากแนวคิดของ Joseph Luft และ Harrington Ingham (1955, อ้างถึงใน Johnson, 1997) ซึ่งเสนอการศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยตนเองในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยใช้รูปตารางสี่เหลี่ยมซึ่งบรรจุรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ ภายในอีก 4 รูป เราเรียกภาพนี้ว่า หน้าต่างโฆฮารี หรือ Johari Window (ซึ่งมาจากคำนำหน้าชื่อของเขาทั้งสองคน)

	ตนเองรู้	ตนเองไม่รู้
ผู้อื่นรู้	1. ส่วนเปิด: ส่วนที่ตนเองรู้และผู้อื่นก็รู้ด้วย	2. ส่วนบอด: ส่วนที่ตนเองไม่รู้แต่ผู้อื่นรู้
ผู้อื่นไม่รู้	3. ส่วนซ่อนเร้น: ส่วนที่ตนปิดบังไม่ให้ผู้อื่นรู้	4. ส่วนที่ไม่รู้: ส่วนที่ตนและผู้อื่นไม่รู้

รูปที่ 1 The Johari Window. จาก Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization (6th ed.), โดย D. W. Johnson. Copyright© 1997 โดย Allyn and Bacon.

ช่องที่ 1 เรียกว่า ส่วนเปิด หรือ Open area ช่องนี้ประกอบด้วยเรื่องของเราที่เรารู้ และผู้อื่นรู้ด้วย

ช่องที่ 2 เรียกว่า ส่วนบอด หรือ Blind area แสดงถึง เรื่องทั้งหลายที่เกี่ยวกับตัวเราที่ผู้อื่นรู้แต่ตัวเราไม่รู้

ช่องที่ 3 เรียกว่า ส่วนซ่อนเร้น หรือ Hidden area เป็นเรื่องที่คนอื่นไม่รู้เกี่ยวกับตัวเรามีเพียงเราคนเดียวเท่านั้นที่รู้

ช่องที่ 4 เรียกว่า ส่วนที่ไม่รู้ หรือ Unknown area เป็นเรื่องของเราที่ทั้งเราและผู้อื่นต่างก็ไม่รู้เช่นกัน

ช่องทั้งสี่ข้างต้นนี้ไม่ได้เป็นอิสระต่อกัน คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของช่องหนึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของอีก 3 ช่องที่เหลือด้วย (Weaver, 1984)

Luft และ Ingham (1955, อ้างถึงใน Johnson, 1997) เสนอว่า 1) คนทุกคนนั้นรู้เรื่องบางเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และมีบางเรื่องที่เขาไม่รู้เกี่ยวกับตนเอง และ 2) มีบางเรื่องที่ผู้อื่นรู้เกี่ยวกับตัวเรา และมีบางเรื่องที่ผู้อื่นไม่รู้เกี่ยวกับตัวเรา เมื่อความสัมพันธ์ของเราและผู้อื่นพัฒนาขึ้น และได้มีการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่นมากขึ้นตามความสนิทสนมแล้ว เราจะเปิดเผยตนเองเพิ่มขึ้น จึงเป็นการลดส่วนที่เราปิดบังเอาไว้ ให้น้อยลง และเมื่อเราเปิดโอกาสให้ผู้อื่นให้ข้อมูลป้อนกลับ หลังจากที่เราเปิดเผยตนเองจะมีผลทำให้ส่วนที่เราไม่รู้เกี่ยวกับตนเองลดลง และจะทำให้เรามีความตระหนักในตนมากขึ้น ขนาดของแต่ละช่องจะเปลี่ยนไปตามระดับความตระหนักในตนที่แตกต่างกันออกไป และนอกจากนี้ในแต่ละบุคคลก็จะมีขนาดของช่องเหล่านี้แตกต่างกันไปด้วย เนื่องจากพฤติกรรม ความรู้สึก และแรงจูงใจในการเปิดเผยของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันออกไป

4. การเปิดเผยตนเองช่วยในการเปรียบเทียบตัวเราเองกับมาตรฐานของสังคมว่าสิ่งที่เราคิด รู้สึก หรือสิ่งที่เราปฏิบัตินั้นเหมือนกับที่ผู้อื่นคิด รู้สึกและปฏิบัติหรือไม่ โดยเราสามารถพิจารณาได้จากสิ่งที่ผู้อื่นมีปฏิกริยาตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของเรา การพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับปัญหาของเราอาจจะช่วยให้เราประเมินได้ว่าเราควรจะทำอย่างไร การเปิดเผยตนเองจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะทำให้เราได้รับข้อมูลป้อนกลับและช่วยลดความไม่แน่ใจว่าควรปฏิบัติตนในเรื่องนั้นๆ อย่างไร (Derlega & Chaikin, 1975)

5. การเปิดเผยตนเองช่วยในเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหากมีการเปิดเผยตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีหลักฐานยืนยันประโยชน์ในข้อนี้คือ งานวิจัยต่างๆ ที่ได้ผลการทดลองออกมาว่าบทบาทของการเปิดเผยตนเองมีผลต่อการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งจะกล่าวถึงงานวิจัยเหล่านี้ต่อไป

Berg และ Derlega (1987, อ้างถึงใน Hendrick & Hendrick, 1992) ได้ประมวลงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการเปิดเผยตนเอง พบว่างานวิจัยเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองในแง่ของบุคลิกภาพ
2. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการเปิดเผยตนเองในการพัฒนาสัมพันธภาพและการสิ้นสุดสัมพันธภาพ
3. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองที่มีผลต่อความเครียดทางจิต

ทั้งนี้พบว่า นักจิตวิทยาสังคมได้ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับการพัฒนาและการสิ้นสุดสัมพันธภาพมากที่สุด โดยมุ่งศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยตนเองของบุคคลในสังคม ซึ่งจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

ความแตกต่างระหว่างเพศของการเปิดเผยตนเอง

ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการเปิดเผยตนเองที่สำคัญมากตัวแปรหนึ่ง คือ ความแตกต่างระหว่างเพศ มีผู้ให้ความสนใจศึกษาผลกระทบของตัวแปรนี้มากมาย ได้แก่

Dindia และ Allen (1992) ได้ทำการอภิวิเคราะห์งานวิจัย 205 เรื่องเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเอง พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เพศของเป้าหมาย สัมพันธภาพต่อเป้าหมาย (ว่าเป็นคนแปลกหน้าหรือเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ด้วย) และรูปแบบที่ใช้ในการวัดการเปิดเผยตนเอง (ว่าใช้การรายงานตนหรือใช้การสังเกตในการวัด) ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษานั้นก็แตกต่างกันออกไป แต่พอจะสรุปได้ดังนี้

- ผู้หญิงจะมีการเปิดเผยตนเองมากกว่าผู้ชาย
- ผู้หญิงมักเปิดเผยตนเองกับผู้ที่เป็นเพศเดียวกันมากกว่าต่างเพศ และมากกว่าการเปิดเผยตนเองของผู้ชายต่อผู้ชายด้วยกันเอง
- ผู้หญิงจะเปิดเผยมากกว่าผู้ชาย หากคู่สนทนาเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ด้วย (เพื่อน พ่อแม่ หรือ คู่สมรส) ไม่ว่าจะวัดด้วยวิธีการรายงานตนหรือการสังเกต
- เมื่อคู่สนทนาเป็นคนที่แปลกหน้า หากวัดด้วยการสังเกตแล้วผู้หญิงจะเปิดเผยตนเองมากกว่าผู้ชาย แต่ถ้าใช้วิธีการรายงานตนในการวัดนั้นผู้ชายรายงานตนว่าเปิดเผยตนเองพอๆ กับผู้หญิง

การศึกษาของ West และ Zingle (1969) และ Reis (1986, อ้างถึงใน Smith & Mackie, 1995) พบผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการอภิเคราะห์ของ Dindia และ Allen (1992) ที่ว่าในการเปิดเผยตนเองต่อเพศเดียวกันนั้นผู้หญิงจะเปิดเผยมากกว่าผู้ชาย ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ต่อไปนี้

West และ Zingle (1969) พัฒนามาตรวัดการเปิดเผยตนเองของวัยรุ่น โดยวัดการเปิดเผยตนเองของวัยรุ่นในหัวข้อเรื่องต่างๆ จำนวน 6 เรื่อง ต่อบุคคลเป้าหมายจำนวน 6 กลุ่ม คือ พ่อแม่ เพื่อนเพศชาย เพื่อนเพศหญิง ครู และนักแนะแนว ผลจากการพัฒนามาตรดังกล่าวพบว่าวัยรุ่นมีการเปิดเผยตนเองต่อบุคคลเป้าหมาย 6 กลุ่มมากน้อยแตกต่างกัน โดยที่วัยรุ่นเปิดเผยต่อเพื่อนเพศเดียวกันมากที่สุด จากนั้นเป็นแม่ พ่อ เพื่อนต่างเพศ นักแนะแนว และครู ตามลำดับ ผลการพัฒนามาตรยังพบว่าในการเปิดเผยตนเองต่อเพื่อนเพศเดียวกันนั้นวัยรุ่นหญิงจะเปิดเผยมากกว่าวัยรุ่นชาย แต่ในการเปิดเผยตนเองต่อเพื่อนต่างเพศนั้นวัยรุ่นชายและหญิงเปิดเผยตนเองไม่ต่างกัน

Reis (1986, อ้างถึงใน Smith & Mackie, 1995) ศึกษาโดยให้นักศึกษาวิทยาลัยตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาในเวลาที่กำหนดให้ ผลที่ได้พบว่าผู้หญิงจะเปิดเผยต่อเพศเดียวกันมากกว่าที่ผู้ชายเปิดเผยต่อเพศเดียวกัน

Aries และ Johnson (1983) ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาในการสนทนาระหว่างเพื่อนเพศเดียวกันในวัยผู้ใหญ่ โดยที่มีการวิเคราะห์ถึงประเด็นเรื่องความถี่และความลึกซึ้งในหัวข้อการสนทนา นั้นด้วย ผลที่ได้จากการใช้วิธีรายงานตนเองนั้นปรากฏว่า ผู้ร่วมการทดลองที่เป็นผู้หญิงรายงานว่าพวกเขามีการสนทนากันในหัวข้อที่ลึกซึ้งบ่อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่เป็นผู้ชาย ในเรื่องของความลึกซึ้งของหัวข้อเรื่องที่สนทนากันนั้นมีความแตกต่างระหว่างเพศเกิดขึ้นด้วย กล่าวคือ ผู้หญิงจะรายงานว่าจะสนทนากันลึกซึ้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องครอบครัว ในขณะที่มีแค่เรื่องกีฬาเท่านั้นที่ผู้ชายรายงานว่ามีการสนทนากันบ่อยครั้งกว่าและลึกซึ้งมากกว่าผู้หญิง

Edgar (1983) ศึกษาความแตกต่างระหว่างการเปิดเผยตนเองของผู้ชายกับผู้หญิง เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่าผู้ชายจะเปิดเผยตนเองน้อยกว่าผู้หญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ชายด้วยกัน เนื่องจากผู้ชายที่เป็นโรคกลัวเพศเดียวกัน (Homophobia) อาจมองว่าการเปิดเผยตนเองเป็นการกระทำของคนที่ชอบเพศเดียวกัน (Homosexual) จึงหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น การศึกษาทำโดยการให้นักศึกษา 305 คนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองและดัชนีความกลัวเพศเดียวกัน การศึกษาพบว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเอง ซึ่งความแตกต่างนี้เกิดใน 4 มิติ คือ ความลึกซึ้ง ปริมาณ ความจริงใจ และความเต็มใจ โดยที่ผู้หญิงจะมีการเปิดเผย

เผยตนเองต่อเพื่อนสนิทเพศเดียวกันมากกว่าที่ผู้ชายเปิดเผยต่อเพื่อนสนิทเพศเดียวกัน และผู้ชายจะเปิดเผยต่อเพศตรงข้ามมากกว่าที่จะเปิดเผยต่อเพศเดียวกันทั้งต่อเพื่อนสนิทและคนคุ้นเคย แต่การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวเพศเดียวกันกับคะแนนการเปิดเผยตนเอง

งานวิจัยบางเรื่องมีสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุของความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองว่าเป็นผลมาจากการเปิดเผยกลับ (Reciprocity) ของคู่สนทนา เช่น Hill และ Stull (1987, อ้างถึงใน Dindia & Allen, 1992) ที่ระบุว่าคู่สนทนาที่เป็นผู้หญิงกับผู้หญิงนั้นจะมีการเปิดเผยตนเองมากที่สุด คู่สนทนาที่เป็นผู้ชายกับผู้ชายมีการเปิดเผยตนเองในระดับต่ำที่สุด และคู่สนทนาที่เป็นต่างเพศจะมีระดับการเปิดเผยตนเองอยู่ในระดับกลาง โดยเขาได้อธิบายว่าในสัมพันธภาพแบบต่างเพศนั้นความแตกต่างระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองของผู้ชายและผู้หญิงจะเกิดขึ้นได้น้อยกว่าในสัมพันธภาพแบบเพศเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปิดเผยตนเองกลับของคู่สนทนา (Reciprocity) ผู้หญิงเปิดเผยตนเองมากกว่าผู้ชายและการเปิดเผยในระดับสูงของผู้หญิงจะไปกระตุ้นการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนาด้วย ในขณะที่ผู้ชายเปิดเผยตนเองน้อยกว่าผู้หญิง การเปิดเผยตนเองในระดับต่ำของผู้ชายจึงไปยับยั้งการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนา ดังนั้นผู้หญิงจึงเปิดเผยตนเองในระดับสูงต่อเพศเดียวกันเพราะการเปิดเผยระดับสูงของแต่ละฝ่ายจะกระตุ้นการเปิดเผยตนเองของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ผู้ชายจะเปิดเผยตนเองในระดับต่ำต่อเพศเดียวกันเพราะการเปิดเผยในระดับต่ำของแต่ละฝ่ายจะไปยับยั้งการเปิดเผยตนเองของอีกฝ่ายหนึ่ง และทั้งผู้ชายและผู้หญิงเปิดเผยตนเองในระดับปานกลางต่อคู่สนทนาต่างเพศ

Leaper, Carson, Baker, Holliday, และ Myers (1995) เสนอว่าการเปิดเผยตนเองระหว่างคู่สนทนาที่เป็นเพศหญิงด้วยกันที่มักจะมีระดับการเปิดเผยตนเองสูงกว่าในการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนาแบบที่เป็นเพศชายด้วยกันหรือแบบคู่สนทนาต่างเพศตรงข้ามนั้นอาจเป็นไปได้ที่ว่าการตอบสนอง (Responsiveness) จากผู้หญิงจะมีการแสดงถึงการสนับสนุนกันและกันมากกว่าการตอบสนองจากผู้ชาย Leaper และคณะจึงได้ศึกษาในเรื่องนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูว่าเพศของผู้พูดและเพศของคู่สนทนามีอิทธิพลต่อการตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของผู้ฟังหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาอายุ 18-21 ปี โดยให้จับคู่สนทนาครั้งนี้ เป็นคู่หญิง-หญิง จำนวน 18 คู่ หญิง-ชาย 18 คู่ และ ชาย-ชาย 18 คู่ ซึ่งสมาชิกในแต่ละคู่ได้รู้จักคู่ของตนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 เดือน จากนั้นให้คู่สนทนาได้สนทนากันใน 4 ช่วงๆ ละ 5 นาที แต่ละช่วงแบ่งเป็นการพูดคุยใน 4 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 ให้คู่สนทนาพูดคุยกันเรื่องใดก็ได้ที่พวกเขาต้องการ

หัวข้อที่ 2 ให้คุยเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวของเขาว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อพวกเขาเข้าเรียนในวิทยาลัย

หัวข้อที่ 3 ให้คุยเรื่องการวางแผนใช้เวลาใน 1 วันด้วยกัน

หัวข้อที่ 4 ให้คุยเรื่องการทำงานที่ต้องตัดสินใจด้วยกัน

โดยที่หัวข้อที่ 2 เกี่ยวกับครอบครัวจะถูกนำมาใช้ในการศึกษาเพราะถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยตนเอง การสนทนาจะถูกถ่ายภาพวิดีโอไว้ จากนั้นผู้วิจัยประเมินการสนทนานั้น ผลที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีการเปิดเผยตนเองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ซึ่งผลที่ได้ในข้อนี้ขัดกับสมมติฐานของการวิจัยและขัดกับผลที่ได้การวิจัยอื่นๆ ที่ได้เสนอมาข้างต้น
- การตอบสนองโดยการถามคำถามเพื่อให้อีกฝ่ายอธิบายเพิ่มถูกใช้เพื่อตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้ชายมากกว่าจะใช้เพื่อตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้หญิง ตัวอย่างของการตอบสนองแบบนี้ เช่น การถามว่า "เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อไร?"
- ผู้หญิงใช้การตอบสนองแบบกระตือรือร้นทำความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่อการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้หญิงมากกว่าที่จะใช้ในการตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้ชาย ผู้หญิงใช้การตอบสนองแบบนี้มากกว่าที่ผู้ชายใช้ในการตอบสนองต่อการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้หญิง และมากกว่าที่ผู้ชายจะใช้ในการตอบสนองการเปิดเผยตนเองของเพื่อนผู้ชาย ตัวอย่างของการตอบสนองแบบนี้ เช่น การแสดงความคิดเห็นไปในทางเดียวกันกับที่อีกฝ่ายเปิดเผยความรู้สึกหรือความคิดเห็นออกมา

การศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองในประเทศไทยที่เน้นศึกษาผลกระทบของความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองนั้น ได้แก่ การศึกษาของสุกัญญา ชลิดาพงศ์ (2540) ที่ศึกษาถึงการเปิดเผยตนเองของผู้หญิงและผู้ชายในองค์กรไทย พบว่าปริมาณในการเปิดเผยตนเองของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและกลุ่มตัวอย่างเพศชายไม่มีความแตกต่างกัน แต่ลักษณะเนื้อหาในการเปิดเผยตนเองนั้นมีความแตกต่างกันออกไปโดยที่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมักจะพูดคุยปรับทุกข์กับคู่สนทนาเพศเดียวกันในเวลาที่มิปัญหาเรื่องงาน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายชอบพูดคุยกับคู่สนทนาเพศเดียวกันเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน

นอกจากนี้ยังมีผู้อธิบายว่าความแตกต่างระหว่างเพศที่เกิดขึ้นในการเปิดเผยตนเองของผู้หญิงและผู้ชายนั้นอาจเกิดจากตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่ง คือ บทบาททางเพศ (Sex Role) โดย Jourard (1971) กล่าวถึงบทบาททางเพศของผู้ชายว่าไม่เอื้อให้ผู้ชายเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนทั้งในด้านความหลากหลายของเรื่องราว (Breadth) และความลึกซึ้ง (Depth) ของเรื่องต่างๆ ต่อผู้อื่น และผู้ชายก็ดูเหมือนว่าจำเป็นจะต้องซ่อนเร้นตัวตนอันแท้จริงของตนเอาไว้

นอกจากนี้ Derlega และ Chaikin (1975) กล่าวว่าบทบาททางเพศนั้นมีอิทธิพลต่อลักษณะการเปิดเผยตนเอง โดยสนับสนุนแนวคิดของ Jourard (1971) กล่าวคือบทบาททางเพศของผู้ชายนั้นสนับสนุนให้ผู้ชายปิดบังซ่อนเร้นความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไม่ให้ผู้อื่นได้รู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริง Derlega และ Chaikin ยังได้เสนออีกว่าพื้นฐานของความแตกต่างด้านบทบาททางเพศนั้นอาจมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ในวัยเด็กที่เด็กผู้ชายถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นคนเข้มแข็งและไม่แสดงความรู้สึกของตนให้ใครได้รู้ เช่น "เป็นผู้ชายต้องไม่ร้องไห้" เป็นต้น ในขณะที่เด็กผู้หญิงไม่ได้ถูกคาดหวังให้เข้มแข็งและเงิบเฉย หากแต่ได้รับการยอมรับและส่งเสริมให้แสดงความรู้สึกและอารมณ์ออกมา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองกับบทบาททางเพศนี้ Stokes, Childs, และ Fuehrer (1981) ได้ทำการศึกษากับนักศึกษาปริญญาตรีทั้งชายและหญิงจำนวนรวม 216 คน โดยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามการเปิดเผยตนเองของ Stokes, Fuehrer, และ Childs (1980) ซึ่งให้นักศึกษาประเมินว่าตนมีความเต็มใจ (Willingness) ที่จะเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้า คนคุ้นเคย และคนสนิทมากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงได้นำคะแนนการเปิดเผยตนเองของนักศึกษาไปเปรียบเทียบกับคะแนนบทบาททางเพศของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบวัดบทบาททางเพศ BSRI หรือ Bem Sex Role Inventory ของ Bem (1974, อ้างถึงใน Stokes, Childs, และ Fuehrer, 1981) ผลที่ได้จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทั้งสองแบบนั้นปรากฏว่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดบทบาททางเพศ BSRI มีความสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการเปิดเผยตนเองของ Stokes และคณะ (1980) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนบทบาททางเพศแบบมีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgynous) มีระดับของความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองสูงกว่าพวกที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบอื่นๆ นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่านักศึกษาที่มีลักษณะเพศชาย (Masculine) มีคะแนนความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองต่อคนแปลกหน้าและคนคุ้นเคยสูงกว่าพวกที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบอื่นๆ แต่ใน

การเปิดเผยตนเองต่อคนสนิทนั้น พวกที่มีลักษณะเพศชาย (Masculine) และพวกที่มีลักษณะเพศหญิง (Feminine) มีความเต็มใจในการเปิดเผยตนเองพอๆ กัน

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ชำ้่งต้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างระหว่างเพศเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่มีผลต่อระดับและลักษณะในการเปิดเผยตนเองของบุคคลแต่ละคน ซึ่งงานวิจัยส่วนมากจะพบว่าเพศหญิงจะมีระดับการเปิดเผยตนเองมากกว่าเพศชาย โดยงานวิจัยแบ่งสาเหตุของความแตกต่างระหว่างเพศเป็น 2 ประเด็นคือ การเปิดเผยตนเองกลับระหว่างคู่สนทนา (Reciprocity) และบทบาททางเพศ (Sex role) ของผู้เปิดเผยตนเอง อย่างไรก็ตามในบางงานวิจัยก็ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาที่มีระดับสัมพันธภาพที่แตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาแล้วพบว่าระดับสัมพันธภาพระหว่างคู่สนทนานั้นมีผลต่อระดับและลักษณะการเปิดเผยตนเองของบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับระดับสัมพันธภาพระหว่างคู่สนทนา

ระดับสัมพันธภาพระหว่างคู่สนทนามีผลต่อลักษณะการเปิดเผยตนเองซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องนี้ได้แก่

Prager (1983) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับระดับสัมพันธภาพของผู้เปิดเผยตนเองและคู่สนทนา เพื่อตรวจสอบว่าหากคู่สนทนาเป็นผู้ที่อยู่ในระดับความสนิทสนมแตกต่างกันผู้เปิดเผยจะมีพฤติกรรมการเปิดเผยตนเองที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการรายงานตนและวิธีการสังเกต ผลที่ได้จากทั้ง 2 วิธีการนั้นตรงกัน คือ หากคู่สนทนาเป็นคนที่สนิทสนมด้วยแล้วผู้เปิดเผยตนเองจะเปิดเผยตนเองอย่างหลากหลายเรื่องและมีความลึกซึ้งมากกว่าเมื่อคู่สนทนาเป็นคนแปลกหน้า โดยในการรายงานตนนั้นผู้ร่วมการทดลองที่แต่งงานแล้วรายงานว่าตนเปิดเผยต่อคู่สมรสมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ยังโสดหรือผู้ที่หย่าร้างแล้ว ในขณะที่ผู้ร่วมการทดลองที่ยังโสดหรือผู้ที่หย่าร้างแล้วนั้นรายงานว่าตนเปิดเผยตนเองต่อเพื่อนสนิทมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่แต่งงานแล้ว

Myers (1998) ศึกษาการเปิดเผยตนเองของนักศึกษาในห้องเรียน โดยหาความแตกต่างในเรื่องปริมาณและความลึกซึ้งของการเปิดเผยตนเองระหว่างการเปิดเผยตนเองต่อเพื่อนร่วมห้องเรียนกับการเปิดเผยตนเองต่อผู้สอน การวิจัยทำโดยการให้นักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 133 คน ทำแบบสอบถามการเปิดเผยตนเองในสัปดาห์ที่ 12 ของภาคเรียน ผลที่ได้จากการวิจัยคือ ด้านปริมาณการเปิดเผยตนเองนั้นนักศึกษาเปิดเผยตนเองต่อเพื่อนมากกว่าที่เปิดเผยตนเองต่อผู้สอน

ใน 9 หัวข้อจาก 25 หัวข้อที่สนทนา แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านความลึกซึ่งในการเปิดเผยตนเอง

Stokes และคณะ (1980) ทำการศึกษาเพื่อดูความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงในการเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาที่มีระดับความสนิทสนมต่างกัน โดยให้ผู้ร่วมการทดลองรายงานความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาเพศเดียวกันที่มีระดับของความสนิทสนมแตกต่างกัน 3 ระดับคือ คนแปลกหน้า คนคุ้นเคยและคนสนิท ผลที่ได้คือ ผู้ชายมีความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองต่อคู่ที่เป็นคนแปลกหน้าและคนคุ้นเคยมากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะมีความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองต่อคนสนิทมากกว่าผู้ชาย จากนั้นได้มีการทำการทดลองครั้งที่สองโดยในครั้งนี้นั้นเน้นไปที่เพศของคู่สนทนา ผลที่ได้คือ ในความสัมพันธ์ที่เป็นคนสนิทนั้น ทั้งผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่าจะเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาที่เป็นเพศเดียวกันมากกว่าคู่สนทนาที่เป็นเพศตรงข้าม ในขณะที่หากคู่สนทนาเป็นคนแปลกหน้าหรือเป็นแค่คนคุ้นเคยแล้ว ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะเปิดเผยต่อคู่สนทนาที่ต่างเพศกันมากกว่าคู่ที่เป็นเพศเดียวกัน

ส่วน Shaffer และ Ogden (1986) ได้สนใจศึกษาการเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาที่เป็นคนคุ้นเคย แต่เน้นความแตกต่างไปที่โอกาสที่จะมีการปฏิสัมพันธ์กันอีกในอนาคตโดยเปรียบเทียบระหว่างผู้ร่วมการทดลองที่เป็นเพศชายและเป็นเพศหญิง โดยให้ผู้ร่วมการทดลองทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวังว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนาเพศเดียวกัน (หน้าม้า) อีกในอนาคตทำการเปิดเผยตนเองสลับกันกับคู่สนทนาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวใน 4 เรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัวมากๆ โดยหน้าม้าจะเป็นคนพูดก่อนในแต่ละเรื่อง ผลที่ได้ปรากฏว่าเมื่อผู้ร่วมการทดลองคาดว่าจะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคู่ของเขาอีกในอนาคต ผู้ร่วมการทดลองเพศหญิงจะเปิดเผยตนเองลึกซึ้งกว่าผู้ร่วมการทดลองเพศชาย แต่ไม่พบความแตกต่างของระดับความลึกซึ่งในการเปิดเผยตนเองของเพศหญิงและเพศชายเมื่อผู้ร่วมการทดลองคาดว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับคู่ของเขาอีกในอนาคต

Derlega, Wilson, และ Chaikin (1976) และ Morton (1978) พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกันคือ ในคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้าจะมีการเปิดเผยตนเองกลับ (Reciprocity) เมื่ออีกฝ่ายเปิดเผยตนมากกว่าคู่สนทนาที่มีความสนิทสนมกัน กล่าวคือคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้าจะใช้ลักษณะและระดับความลึกซึ่งการเปิดเผยของอีกฝ่ายหนึ่งมากำหนดลักษณะและระดับลึกซึ่งในการเปิดเผยตนเองตอบกลับไป โดยมีรายละเอียดของวิธีการศึกษา ดังนี้

Derlega และคณะ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับการเปิดเผยกลับ (Reciprocity) ของคู่สนทนา โดยใช้การเขียนข้อความที่แสดงการเปิดเผยตนเองโต้ตอบกัน ผู้

ร่วมการทดลองจะถูกกำหนดให้มีคู่สนทนา ซึ่งมี 2 แบบคือ คู่กับเพื่อนของตน และคู่กับคนแปลกหน้า (หน้าม้า) จากนั้นจะให้มีการเขียนข้อความโต้ตอบกันโดยกำหนดให้คู่สนทนาของผู้ร่วมการทดลองเป็นคนเขียนก่อนเสมอ เนื้อหาในข้อความแรก (Input message) ที่คู่สนทนาเขียนนี้จะแบ่งเป็นข้อความที่มีการเปิดเผยตนเองต่ำและสูง จากนั้นจึงให้ผู้ร่วมการทดลองเปิดเผยตนเองกลับไปโดยการเขียนข้อความเช่นเดียวกัน ผลที่ได้จากการทดลองนี้คือ คะแนนจากการเปิดเผยตนในคู่เพื่อนนั้นไม่ได้รับอิทธิพลจากข้อความแรก (คือ ไม่ว่าข้อความแรกจะเป็นการเปิดเผยต่ำหรือสูงอย่างไรก็ไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยตนเองของผู้ร่วมการทดลอง) แต่ในคู่ของผู้ร่วมการทดลองกับคนแปลกหน้านั้นระดับของการเปิดเผยตนเองในข้อความแรกมีผลกระทบต่อคะแนนการเปิดเผยตนเองของผู้ร่วมการทดลอง คือ หากข้อความแรกมีการเปิดเผยในระดับต่ำ คะแนนการเปิดเผยตนเองของผู้ร่วมการทดลองก็จะต่ำด้วย ในขณะที่ข้อความแรกมีการเปิดเผยในระดับสูง คะแนนการเปิดเผยตนเองของผู้ร่วมการทดลองก็จะสูงตามไปด้วย Derlega และคณะได้อภิปรายผลการทดลองครั้งนี้ว่ารูปแบบของการเปิดเผยตนเองในการทดลองนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างเพื่อนกับคนแปลกหน้า คือ คู่คนแปลกหน้าใช้ข้อความที่ได้รับในตอนแรกมาควบคุมการตอบสนองของเขา แต่คู่เพื่อนจะรักษาระดับการเปิดเผยตนเองไว้ที่ระดับต่ำถึงปานกลาง ไม่ว่าข้อความที่ได้รับในตอนแรกจะเปิดเผยต่ำหรือสูง

ส่วนในงานวิจัยของ Morton นั้นได้ศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาที่เป็นคู่สมรสกับคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้า โดยการศึกษาวิจัยนี้มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเข้าสู่สังคม (Social penetration theory) ของ Altman และ Taylor (1973, อ้างถึงใน Morton, 1978) ที่ได้เสนอว่า

1. การเปิดเผยตนเองอย่างลึกซึ้งจะมีเพิ่มขึ้นเมื่อมีความคุ้นเคยมากขึ้น
2. การเปิดเผยตนเองนั้นจะเป็นไปตามหลักของการเปิดเผยตนเองกลับ (Reciprocity)
3. หลักของการเปิดเผยตนเองกลับ(Reciprocity)นี้จะลดลงเมื่อเกิดความคุ้นเคยกันแล้ว

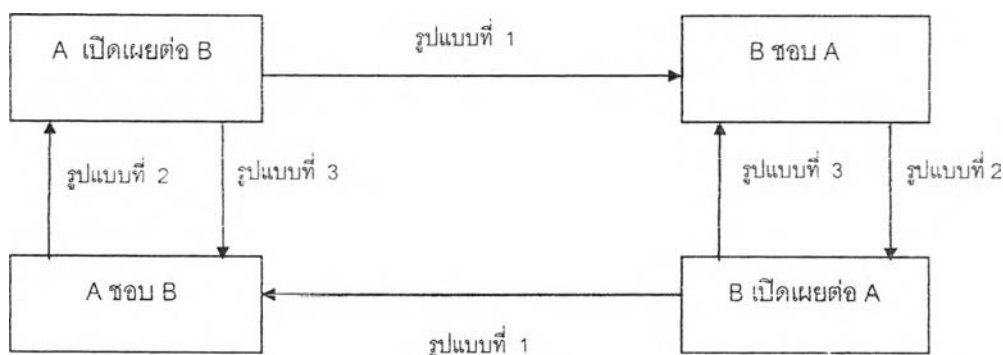
ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในคู่สนทนาที่เป็นคู่สมรสนั้นจะมีการสื่อสารกันในด้านรายละเอียด (เช่น ข้อมูลส่วนตัว) มากกว่าที่จะเป็นด้านการประเมิน (เช่น ความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัว) และพบว่าคู่สมรสมีการเปิดเผยตนเองกลับ (Reciprocity) น้อยกว่าคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้า นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองว่าผู้หญิงจะเปิดเผยตนเองมากกว่าผู้ชายทั้งกับคู่สนทนาที่เป็นคู่สมรสและคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอ

แนวทางหนึ่งซึ่งนักวิจัยใช้ศึกษาสำรวจบทบาทของการเปิดเผยตนเองที่มีต่อการพัฒนา และรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลคือการศึกษถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอ ผลของการวิจัยจากอดีตถึงปัจจุบันมีความสอดคล้องกันคือพบว่า การเปิดเผยตนเองมีความสัมพันธ์กับความชอบพอ

Collins และ Miller (1994) ได้รวบรวมงานวิจัยจำนวน 74 เรื่องที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอ และทำอภิวเคราะห์ พบว่า

1. คนที่เปิดเผยตนเองแบบเจาะลึกนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นที่ชอบพอของผู้อื่นมากกว่าคนที่เปิดเผยแบบผิวเผิน
2. เราจะเปิดเผยตนเองต่อคนที่เราชอบเขาอยู่ก่อนหน้านี้นี้แล้วมากกว่าคนที่เราไม่ได้ชอบ
3. การเปิดเผยตนเองทำให้เราชอบบุคคลที่เราเปิดเผยตนด้วย ผลจากการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ในรูปที่ 2 ดังนี้

รูปที่ 2 รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองและความชอบพอระหว่างคน 2 คน จาก "Self-Disclosure and Liking: A Meta-Analysis Review," โดย N. L. Collins and L. C. Miller, 1994, Psychological Bulletin, 116, 457-475. Copyright©1994 โดย The American Psychological Association.

ในทั้ง 3 รูปแบบที่ได้กล่าวมานั้น นักจิตวิทยาสังคมได้ให้ความสนใจในรูปแบบที่ 1 มากที่สุด คือความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยของคนๆ หนึ่งกับความชอบที่ผู้รับฟังมีต่อตัวผู้เปิด

เผยตนเอง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรูปแบบที่ 1 นี้สามารถจะอธิบายได้ด้วย 2 แนวคิด แนวคิดแรกเป็นการพิจารณาถึงการเปิดเผยตนเองในรูปของการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Altman & Taylor, 1973, อ้างถึงใน Collins & Miller, 1994) แนวคิดนี้มองว่าการเปิดเผยตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเริ่มสร้างสัมพันธภาพ ทฤษฎีการเข้าสู่สังคม หรือ Social Penetration Theory ของพวกเขา เป็นที่สนใจอย่างมาก ทฤษฎีนี้เสนอว่าสัมพันธภาพพัฒนาขึ้นจากการค่อยๆ เปิดเผยตนเองในหลายๆ เรื่องและเป็นเรื่องส่วนตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ระดับของการเปิดเผยตนเองซึ่งกันและกันระหว่างคู่หนึ่งเป็นเสมือนเครื่องวัดความใกล้ชิดที่พัฒนาขึ้น และการเปิดเผยจะถูกมองว่าเป็นรางวัลหรือผลในด้านบวกสำหรับผู้รับฟังเพราะการเปิดเผยนั้นสื่อให้เห็นถึงความชอบพอที่ผู้เปิดเผยมีต่อผู้ฟังและความต้องการของผู้เปิดเผยที่จะมีสัมพันธภาพที่ลึกซึ้งมากขึ้น ดังนั้นคนจึงควรจะยิ่งชอบคนที่ให้ผลในด้านบวกต่อเรา

แนวคิดที่สองที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอที่ผู้รับฟังมีต่อผู้เปิดเผย คือแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางข้อมูลในการตัดสินใจ ซึ่งเสนอว่าความชอบพอนั้นจะถูกกำหนดโดยการมีความเชื่อในทางบวกเกี่ยวกับคนๆ นั้น ยิ่งมีความเชื่อในทางด้านบวกมากแค่ไหนก็จะมีความชอบพอมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังนั้นตามแนวคิดนี้ การเชื่อมโยงระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นจึงถูกกำหนดโดยการสร้างความเชื่อในทางบวกเกี่ยวกับผู้เปิดเผยตนเอง เช่น ผู้ที่เปิดเผยลึกซึ้งมากกว่าอาจถูกผู้อื่นมองว่าเป็นคนที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร และอบอุ่น และมีหลักฐานจากการวิจัยมากมายที่ยืนยันว่าคนจะเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อผู้ที่มีความเต็มใจที่จะเปิดเผยเรื่องส่วนตัวต่อพวกเขามากกว่าผู้ที่เปิดเผยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (เช่น Davis & Sloan, 1974; Jones & Archer, 1976 และ Kleinke & Kahn, 1980, อ้างถึงใน Collins & Miller, 1994)

โดยสรุปแล้วทั้งสองแนวคิดเป็นเสมือนพื้นฐานทางทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ทำนายได้ว่าเอกัตบุคคลจะชอบผู้ที่มีความเต็มใจที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอีก เช่น ความเหมาะสมในการเปิดเผย เพราะการเปิดเผยข้อมูลที่ลึกซึ้งและรวดเร็วจนเกินไปอาจจะทำให้ถูกมองว่าเป็นคนที่มีปัญหาในการปรับตัว และทำให้เป็นที่ชอบพอน้อยลง ระดับของการเปิดเผยตนเองจึงมีผลต่อความชอบพอที่ผู้รับฟังมีต่อผู้เปิดเผยด้วย ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระดับการเปิดเผยตนเองที่มีต่อความชอบพอที่ผู้รับฟังมีต่อผู้เปิดเผย ได้แก่

Dindia (1994) เสนอว่า งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นชี้ว่าการเปิดเผยตนเองจะนำไปสู่ความชอบพอก็คือเมื่อการเปิดเผยตนเองนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม หรือว่าตรงเท่าที่การเปิดเผยตนเองไม่ได้ลึกซึ้งมากเกินไปและไม่เป็นไปในด้านลบจนเกินไป นอกจากนี้ยังเสนอด้วยว่าเราไม่ควรจะเปิดเผยมากเกินไปที่จะให้คนอื่นมาชอบเรามากขึ้น เพราะการเปิดเผยตนเองกับคนบางคนเท่านั้นที่จะทำให้เราเป็นที่ชอบพอ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ Worthy, Gary, และ Kahn (1969, อ้างถึงใน Hendrick & Hendrick, 1992) ที่พบว่าบุคคลที่เปิดเผยข้อมูลลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองนั้นจะเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่นมากกว่าผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเพียงผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง

Mikulincer และ Nachshon (1991) ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพัน (Attachment style) กับแบบแผนในการเปิดเผยตนเอง โดยทำการศึกษากับนักศึกษาปริญญาตรีชาวอิสราเอลจำนวน 352 คน กลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งตามรูปแบบความผูกพัน 3 ประเภท คือ แบบมั่นคงปลอดภัย (Secure) , แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) และ แบบที่ระบุนไม่ได้ (Ambivalent) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการเปิดเผยตนเอง ซึ่งการพิจารณาในประเด็นการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นได้ผลจากการวิจัย คือ คู่สนทนาที่เปิดเผยตนเองลึกซึ้งในระดับสูงจะเป็นที่ชอบพอมากกว่าคู่สนทนาที่เปิดเผยตนเองในระดับผิวเผิน ผลการวิจัยเช่นนี้ปรากฏในบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงปลอดภัยและผู้ที่ระบุนไม่ได้เท่านั้น จะไม่ปรากฏในบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Worthy, Gary, และ Kahn (1969, อ้างถึงใน Hendrick & Hendrick, 1992)

Kohen (1975) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความชอบพอกับการเปิดเผยตนเองในคู่สนทนาที่ต่างเพศกัน โดยที่ก่อนหน้านี้ Kohen พบว่าการศึกษาที่ผ่านมาเน้นแสดงให้เห็นว่าการเปิดเผยตนเองจะมีความสัมพันธ์กับความชอบที่ผู้เปิดเผยมีต่อคู่สนทนา มากกว่าความชอบที่คู่สนทนามีต่อผู้เปิดเผย การศึกษาของ Kohen นี้เป็นการศึกษาในห้องทดลองโดยมีการจับคู่ระหว่างนักศึกษาชายและหญิงที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน จำนวน 59 คู่ การทดลองแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ 5 นาทีแรกเป็นช่วงทำความรู้จักกัน จากนั้นอีก 10 นาทีจะเป็นการอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับสังคม โดยให้ผู้วิจัยเลือกหัวข้อการอภิปราย 1 หัวข้อจากทั้งหมด 7 หัวข้อ ซึ่งผู้วิจัยจะถ่ายภาพวิดีโอไว้ หลังจากจบการอภิปรายแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้ร่วมการทดลองตอบแบบสอบถามหลังการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งถามความชอบพอกับตนเองที่มีต่อคู่สนทนา ผลที่ได้จากการทดลองพบว่าระดับของการเปิดเผยตนเองของผู้เปิดเผยเท่านั้นที่สัมพันธ์กับความชอบที่ผู้เปิดเผยมีต่อคู่สนทนาอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ และพบเฉพาะในกลุ่มผู้รับการทดลองเพศหญิงเท่านั้น แต่ระดับการเปิดเผยตนเองของผู้เปิดเผยไม่มีความสัมพันธ์กับความชอบที่คู่สนทนามีต่อผู้เปิดเผย

งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองกับความชอบของผู้รับฟังมีต่อผู้เปิดเผย ได้แก่ งานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ เมฆราตรี (2523) และ สำราญ สุขรุ่งเรืองสันติ (2539)

จันทร์เพ็ญ เมฆราตรี (2523) ศึกษาเรื่องความชอบที่มีต่อการเปิดเผยตนเองตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อดูว่าผู้รับฟังจะมีความชอบผู้เปิดเผยตนเองในระดับต่ำ ปานกลาง และสูงแตกต่างกันอย่างไร และศึกษาเปรียบเทียบว่าเมื่อผู้รับฟังและผู้เปิดเผยตนเองเป็นเพศเดียวกันและต่างเพศกันแล้ว จะมีระดับความชอบแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ชาย 60 คน และ หญิง 60 คน ในการทดลองผู้วิจัยจัดให้ผู้ร่วมการทดลองได้สนทนากับผู้ร่วมคิด (หน้าม้า) โดยให้นั่งหันหลังให้กัน ประมาณ 10 นาที ซึ่งผู้ร่วมคิด (หน้าม้า) จะเปิดเผยตนเองในระดับต่ำ ปานกลาง หรือสูง จากนั้นผู้วิจัยให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินคู่สนทนาโดยใช้แบบวัดความชอบแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) และแบบมาตราวัดความนัยจำแนก (semantic differential scale) ผลการวิจัยพบว่าการวัดความชอบโดยการให้มาตร 2 แบบให้ผลแตกต่างกัน ดังนี้

1. จากการวัดด้วยแบบวัดความชอบแบบมาตราประเมินค่า ผู้รับฟังมีความชอบผู้เปิดเผยตนเองในระดับต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่ว่าคู่สนทนาจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศกัน ความชอบที่มีก็ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. จากการวัดด้วยแบบวัดความชอบแบบมาตราวัดความนัยจำแนก ผู้รับฟังมีความชอบผู้เปิดเผยตนเองในระดับต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าผู้รับฟังชอบผู้เปิดเผยตนเองในระดับสูงมากกว่าผู้เปิดเผยตนเองในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผู้เปิดเผยตนเองในระดับต่ำก็ไม่ได้ถูกประเมินไปในทางลบ

ซึ่งจันทร์เพ็ญ เมฆราตรีได้อธิบายความแตกต่างนี้อาจเป็นเพราะแบบวัดความชอบแบบประเมินค่านั้นมีรูปประโยคของการกระทำในเชิงมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้ร่วมคิด (หน้าม้า) เช่น ข้าพเจ้าอยากทำความรู้จักกับบุคคลที่ข้าพเจ้าสนทนาด้วยมากยิ่งกว่านี้ เป็นต้น ส่วนแบบวัดความชอบแบบมาตราวัดความนัยจำแนกนั้นเป็นการวัดลักษณะของผู้ร่วมคิด (หน้าม้า)

โดยดูจากการรับรู้ของผู้ร่วมการทดลองซึ่งได้จากการพิจารณาจากคู่คำคุณศัพท์ว่าผู้ร่วมคิด (หน้า
 มา) มีลักษณะอย่างไรทั้งนี้โดยผู้ร่วมการทดลองไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ความแตกต่างระหว่าง
 แบบวัดทั้งสองจึงน่าจะอยู่ที่ลักษณะที่ปรากฏตามการรับรู้ นั่น แม้ว่าในบางลักษณะจะเป็น
 ลักษณะที่ไม่ดี เช่น อ่อนแอ เชื่อยตา แต่มิได้หมายความว่าบุคคลจะไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น ทั้งที่
 รู้ว่าอ่อนแอก็อาจจะช่วยเหลือ เป็นต้น หรือในบางลักษณะจะเป็นลักษณะที่ดี เช่น เข้มแข็ง
 กระตือรือร้นก็มิได้หมายความว่าบุคคลจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ไปในทางที่ดี

สำราญ สุขรุ่งเรืองสันติ (2539) ศึกษาการรับรู้ความชอบพอระหว่างบุคคลและความ
 สัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวไฟโร (FIRO) ของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยงานต่างๆ ในโรง
 พยาบาลวชิรพยาบาล ทฤษฎีไฟโร หรือทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 (Fundamental interpersonal relation orientation) ของ William Schutz กล่าวถึงความต้องการ
 ระหว่างบุคคลทั้งในระดับพฤติกรรมและความรู้สึก ซึ่งความต้องการนั้นจำเป็นและเพียงพอที่จะ
 อธิบายการแสดงออกของบุคคลเมื่อมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในกลุ่มได้ โดยที่ความต้องการ
 ระหว่างบุคคลในระดับพฤติกรรมนี้ประกอบด้วย 3 มิติ คือ 1. การเข้ากลุ่ม (Inclusion) 2. การ
 ควบคุม (Control) และ 3. ความเปิดเผย (Openness) มิติที่สามนี้เป็นมิติของการเปิด - ปิด
 (Open-Close) หมายถึง ขอบเขตของการเปิดเผยของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์บางคนได้รับความพอใจ
 จากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เขาสามารถพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึก ความลับ และความ
 คิดภายในตัวเขา และชอบที่จะมีคนที่เขาสามารถไว้วางใจได้หนึ่งหรือสองคนหรือมากกว่านั้น

ซึ่งในงานวิจัยของสำราญ สุขรุ่งเรืองสันตินี้มีสมมติฐานข้อหนึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์
 ระหว่างระดับการเปิดเผยของผู้ร่วมงานกับความชอบพอของพยาบาลที่มีต่อผู้ร่วมงาน ผลจาก
 การวิจัยที่ได้สนับสนุนสมมติฐานนี้ กล่าวคือ เมื่อผู้ร่วมงานเปิดเผยกับพยาบาลน้อยกว่าที่
 พยาบาลต้องการแล้ว พยาบาลชอบผู้ร่วมงานน้อยลง

นอกจากนี้ ความคล้ายคลึงของข้อมูลที่เปิดเผยและความคล้ายคลึงของระดับการเปิด
 เผยตนเองของคู่สนทนาทั้งสองฝ่ายนั้นยังมีผลต่อความชอบพอที่ทั้งสองฝ่ายมีต่อกันด้วย โดยที่
 Daher และ Banikiotes (1976) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความดึงดูด
 ระหว่างบุคคล โดยการวัดผลกระทบของความคล้ายคลึงในระดับการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนา
 และความคล้ายคลึงของประเด็นที่เปิดเผยต่อกันว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อการดึงดูดระหว่างบุคคล
 ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ความคล้ายคลึงของประเด็นที่เปิดเผยระหว่างคู่สนทนาและความ
 คล้ายคลึงของระดับการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนามีผลกระทบในทางบวกต่อความดึงดูด
 ระหว่างบุคคล นั่นคือ หากคู่สนทนาเปิดเผยตนเองซึ่งกันและกันในเรื่องคล้ายกันหรือมีความลึก

ซึ่งของเรื่องที่เปิดเผยอยู่ในระดับเดียวกันจะทำให้คู่สนทนามีความรู้สึกชอบพอกันมากกว่าคู่สนทนาที่ไม่ได้เปิดเผยในเรื่องที่คล้ายคลึงกันหรือมีระดับการเปิดเผยตนเองต่างกัน

นอกจากที่ตัวแปรเรื่องระดับความลึกซึ้งของข้อมูลที่เปิดเผยจะมีผลต่อความชอบพอกันแล้วยังมีงานวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของความแตกต่างระหว่างเพศในการเปิดเผยตนเองต่อความชอบพอกัน โดยพบว่าสัมพันธภาพระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอกันเกิดในผู้ฟังที่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ฟังที่เป็นผู้ชาย (Cozby, 1973) Jourard (1959, อ้างถึงใน Cozby, 1973) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัยพยาบาลพิเศษหญิง พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นเป็นไปในทางบวก แต่เมื่อ Jourard และ Landsman (1960, อ้างถึงใน Cozby, 1973) ได้ศึกษาซ้ำด้วยวิธีการเดียวกันกับการศึกษาแรก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบัณฑิตเพศชายกลับไม่พบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอ

Broder (1982) ทำการศึกษากับนักศึกษาวิทยาลัยพิเศษหญิงที่เป็นเพื่อนร่วมห้องจำนวน 39 คู่ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองของตนกับความชอบพอกันที่นักศึกษามีต่อเพื่อนร่วมห้องของตน และการเปิดเผยตนเองของเพื่อนกับความชอบพอกันที่นักศึกษามีต่อเพื่อนร่วมห้องของตน โดยให้นักศึกษาทั้ง 39 คู่ตอบแบบวัดความชอบที่ตนมีต่อเพื่อนร่วมห้องและแบบวัดการเปิดเผยของตนเองที่มีต่อเพื่อนร่วมห้องของตน ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบวัดทั้งหมด 3 ครั้ง คือ หลังจากการพบกันกับเพื่อนร่วมห้อง 2 วันแรก หลังจากพบกัน 2 สัปดาห์ และหลังจากพบกัน 13 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าการเปิดเผยตนเองของนักศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูงกับความชอบพอกันที่นักศึกษามีต่อเพื่อนร่วมห้องของตน และพบว่าการเปิดเผยตนเองของเพื่อนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกับความชอบพอกันที่นักศึกษามีต่อเพื่อนร่วมห้องของตนด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอกันที่ได้กล่าวถึงมาทั้งหมดข้างต้น มีผลที่ได้คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอกันคู่สนทนาจริง ผู้ที่เปิดเผยตนเองในระดับสูงหรือมีความลึกซึ้งของข้อมูลมากมีแนวโน้มที่จะเป็นที่ชอบพอกันของคู่สนทนามากกว่าผู้ที่เปิดเผยตนเองในระดับต่ำหรือมีความลึกซึ้งของข้อมูลน้อย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนั้นยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอีก เช่น ความคล้ายคลึงในเรื่องที่เปิดเผยซึ่งกันและกัน และความแตกต่างระหว่างเพศ ซึ่งโดยมากแล้วจะพบว่าสัมพันธภาพระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความชอบพอนี้จะเกิดกับผู้รับฟังที่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้รับฟังที่เป็นผู้ชาย

จากแนวคิดและผลงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเปิดเผยตนเองดังที่ได้กล่าวมาทั้งสิ้น นั้นเป็นลักษณะของการเปิดเผยตนโดยมีการเผชิญหน้ากัน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในประเทศไทยว่ามีรูปแบบการเปิดเผยตนเองต่อคู่สนทนาผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์แบบไม่เห็นตัวอย่างไร และระดับการเปิดเผยตนเองนั้นจะมีความสัมพันธ์กับความชอบพอคู่สนทนาอย่างน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองกับระดับความชอบพอที่ผู้เปิดเผยมีต่อผู้ที่ได้รับการเปิดเผย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองกับระดับความชอบพอที่ผู้ที่ได้รับการเปิดเผยตนเองมีต่อผู้เปิดเผย
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองกับระดับความชอบพอที่ผู้เปิดเผยมีต่อผู้ที่ได้รับการเปิดเผยกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองกับระดับความชอบพอที่ผู้ที่ได้รับการเปิดเผยตนเองมีต่อผู้เปิดเผย
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยตนเองระหว่างคู่สนทนาที่เป็นเพศเดียวกันและระหว่างคู่สนทนาต่างเพศ

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการเปิดเผยตนเองของนิสิตนักศึกษามีสหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางบวกกับระดับความชอบพอที่นิสิตนักศึกษามีต่อคู่สนทนา
2. ระดับการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนาตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษามีสหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางบวกกับระดับความชอบพอที่นิสิตนักศึกษามีต่อคู่สนทนา
3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองที่นิสิตนักศึกษาเปิดเผยต่อคู่สนทนาของตนกับระดับความชอบพอที่นิสิตนักศึกษามีต่อคู่สนทนาของตนมีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยตนเองที่คู่สนทนาเปิดเผยต่อนิสิตนัก

ศึกษาตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษาที่ระดับความชอบพอที่นิสิตนักศึกษามีต่อคู่
สนทนาของตน

4. ในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่เป็นเพศเดียวกัน นิสิตนักศึกษานหญิงเปิดเผยมากกว่านิสิตนักศึกษาชาย
5. ในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาต่างเพศกัน ระดับการเปิดเผยตนเองของนิสิตนักศึกษานหญิงและนิสิตนักศึกษาชายไม่แตกต่างกัน

คำจำกัดความในการวิจัย

การเปิดเผยตนเอง หมายถึง การบอกข้อมูลเกี่ยวกับตนเองต่อผู้อื่นในการใช้โปรแกรมสนทนาทางอินเทอร์เน็ต (Chat program)

ความชอบพอ หมายถึง คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างได้จากการทำมาตรวัดความชอบพอคู่สนทนา

คู่สนทนาทางอินเทอร์เน็ต หมายถึง บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างติดต่อผ่านทางโปรแกรมการสนทนาทางอินเทอร์เน็ต (Chat) โดยที่ไม่เคยพบหน้ากัน ไม่เคยเห็นรูป และมีการติดต่อกันมานานไม่ต่ำกว่า 1 เดือน

ระดับการเปิดเผยตนเอง หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำมาตรวัดระดับการเปิดเผยตนเอง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คะแนนที่ได้จากการทำมาตรวัดระดับการเปิดเผยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง และคะแนนที่ได้จากการทำมาตรวัดระดับการเปิดเผยตนเองของคู่สนทนาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา (ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4) เนื่องจากนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มคนที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการสนทนาติดต่อกับผู้อื่นมากที่สุด นอกจากนี้เนื่องจากช่วงวัยของกลุ่มนิสิตนักศึกษาเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่เข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งช่วงวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มมีอิสระในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งอิสระในด้านความคิดและเจตคติ มีอิสระในการครองตนมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น นอกจากนี้ยังเป็นช่วงวัยที่กำลังจะมีบทบาททางเพศแบบผู้ใหญ่เกิดขึ้นด้วย (Leaper et al., 1995)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการสื่อสารของวัยรุ่นให้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับผู้อื่น
2. สามารถใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในสังคม